Magdalena Zawisławska
Uniwersytet Warszawski

SYNAMET

Mikorpus metafor synestezyjnych

CELE PROJEKTU

Stworzenie korpusu autentycznych tekstów z blogów.

Przetestowanie metod analizy metafor w dyskursie.

Stworzenie narzędzi do anotacji metafor oraz prezentacji rezultatów.

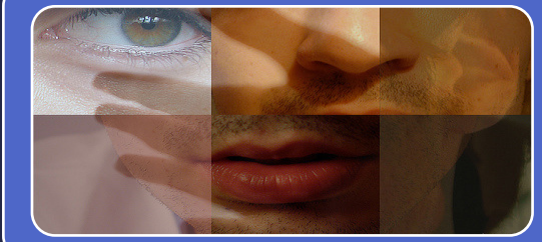

Sprawdzenie uniwersalności modelu synestezji.

Synamet

- 1 414 tekstów (wpisów z blogów)
- 684 528 słów
- 15 855 aktywatorów (wyrazów aktywujących ramy)
- 9 428 jednostek metaforycznych

Grant finansowany przez NCN, UMO-2014/15/B/HS2/00182

Źródła

Teksty z blogów o perfumach, winie, piwie, kawie, yerba, cygarach, muzyce, masażu, kosmetykach, kulinariach, teatrze, malarstwie.

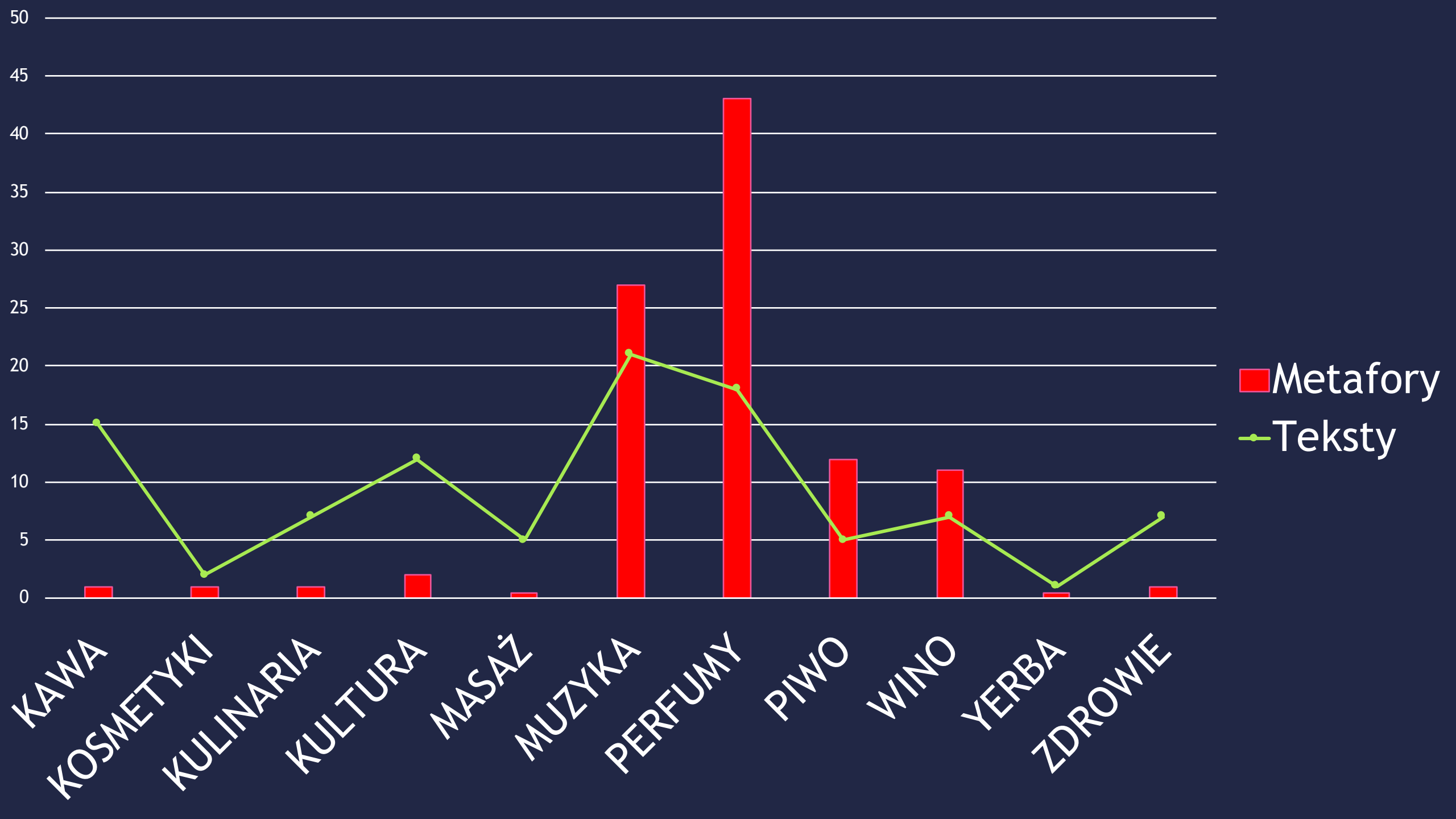
50
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
KAWA
KOSMETYKI
KULINARIA
KULTURA
MASAŻ
MUZYKA
PERFUMY
PIWO
WINO
YERBA
ZDROWIE
Metafory
Teksty

Podstawy teoretyczne

- **Teoria metafory konceptualnej** (Conceptual Metaphor Theory) autortwa G. Lakoffa i M. Johnsona
- **Semantyka ramowa** (Frame Semantics) w ujęciu Ch. Fillmore’a

Według Lakoffa i Johnsona metafora jest niezwykle istotnym zjawiskiem, ponieważ organizuje ona nasze rozumowanie, doświadczenie i codzienną komunikację. Metafora ze swojej natury jest zjawiskiem na poziomie pojęciowym, zaś w języku jedynie się przejawia.

Metafora pojęciowa powstaje jako skutek systematycznego powiązania **dwóch różnych domen pojęciowych**, z których jedna (X) funkcjonuje jako **domena docelowa (target domain)**, zaś druga Y jako **domena źródłowa (source domain)** metaforycznego rzutowania (mapping).

Schemat metafory pojęciowej

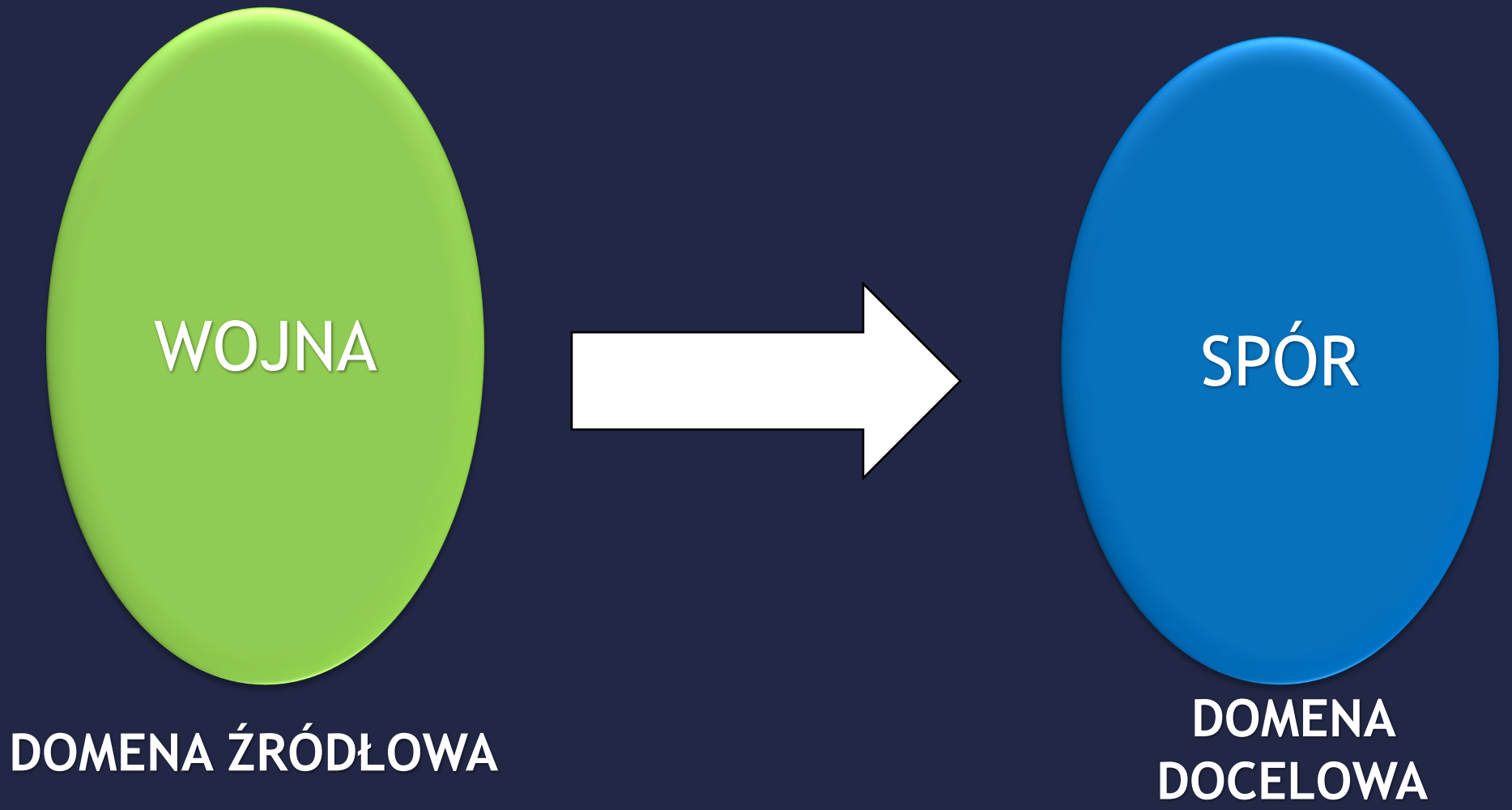

SPÓR TO WOJNA

- *Zaatakował wszystkie słabe punkty mojego rozumowania.*
- *Twoje twierdzenia nie dają się obronić.*
- *Jego uwagi krytyczne trafiły prosto do celu.*
- *Nigdy nie wygrałem z nim sporu.*
- *Zbił wszystkie moje argumenty.*

Semantyka ramowa Ch. Fillmore'a

W opisie semantycznym wyrażeń językowych przyjmuje się jako punkt wyjścia złożony i zintegrowany system pojęciowy: ***ramę interpretacyjną***. Tworzy ją pewna struktura reprezentująca zespół pojęć odnoszących się do danej sytuacji, to znaczy takich, za pomocą których można ją opisać.

RAMA CZASU

- rok: 12 miesięcy,
- 1 miesiąc: 4 tygodnie,
- 1 tydzień: siedem dni,
- pięć dni roboczych,
- dwa dni instytucjonalnie wolne od pracy,
- poniedziałek to 1 dzień tygodnia.

Źródło: http://www.fotogenius.pl/5284,1616,fk.html

DOMENA

Niedoprecyzowana definicja, różnie rozumiana przez badaczy.

Wyłącznie pojęciowa - brak związku z poziomem językowym.

Niejasna struktura wewnętrzna.

cf. (Ziem, 2014: 25), (Steen, 2013: 30).

RAMA

Wykorzystywana jako narzędzie w wielu dziedzinach nauki. Bardziej sformalizowany opis.

Jednoczy poziom pojęciowy i językowy - ramy są aktywowane przez wyrażenia językowe.

Definiowana jako hierarchicznie struktura (rama, podramy, elementy i ich wartości).

Ramy w Synamecie

RAMY	LICZBA
PERCEPCYJNE	6 (WZROK, SŁUCH, DOTYK, SMAK, ZAPACH, PERCEPCJA ZŁOŻONA)
NIEPERCEPCYJNE	55 (np. CZŁOWIEK, ZWIERZĘ, ROŚLINA, SPORT, CZAS, PRZESTRZEŃ, MASZYNA, MAGIA, AKWEN itp.)

Fragment ramy SMAK

SM_0024	cecha obiektu percepcji	
SM_0011	intensywność smaku (gorzkawy)	
SM_0002	język/usta	
SM_0021	narzędzie (kwasomierz)	
SM_0003	obiekt percepcji	
SM_0004		rodzaj ze względu na jakość (smakołyk)
SM_0005		rodzaj ze względu na smak (kwasek/słodycze)
SM_0009	ocena jakości smaku (smaczny/mdły)	
SM_0019	składowa obiektu percepcji (tanina)	
SM_0008	składowa wrażenia smakowego	
SM_0015	stan obiektu	
SM_0025		ocena stanu przetworzenia (surowy/niedogotowany)
SM_0016		stan niepożądany (zjełczały)
SM_0020		stan pożądany (świeży)
SM_0017		zmiana stanu niepożądana (jełczeć)
SM_0018		zmiana stanu pożądana (zakwasić)
SM_0012	subiekt-akcja	
SM_0013		sprawdzanie cechy obiektu (smakować)
SM_0014		zmiana stanu obiektu (kwasić)

ambrowy akord

ambrowy	*akord*
RAMA DOCELOWA ZAPACH	RAMA ŹRÓDŁOWA SŁUCH
Element: typ zapachu	Element: zestawienie dźwięków

Metafora synestezyjna

Użycie jednej nazwy w stosunku do różnych typów percepcji zmysłowej.

Danuta Buttler, 1978, *Rozwój semantyczny wyrazów polskich*

Synestezja

gr. ***synaísthesis*** – równoczesne postrzeganie od *sýn* – razem i *aísthesis* – poznanie poprzez zmysły, w psychologii oznacza stan, kiedy doświadczenia jednego zmysłu (np. wzroku) wywołują również doświadczenia charakterystyczne dla innych zmysłów.

C

D

A

B

Słaba i mocna metafora synestezyjna

Metafora jest synestezyjna tylko wtedy, gdy przynajmniej jedna z domen jest domeną percepcyjną (tzn. odnosi się do percepcji wzrokowej, słuchowej, zapachowej, dotykowej lub smakowej). Jeśli tylko jedna domena jest percepcyjna, mówimy wtedy o **słabej metaforze synestezyjnej**. Jeśli domena docelowa jest również domeną percepcyjna, wtedy mówimy o silnej **metaforze percepcyjnej**.

(Werning, Fleischhauer, Beşeoğlu. 2006. The cognitive accessibility of synaesthetic metaphors. *Proceedings of the Twenty-eighth Annual Conference of the Cognitive Science Society.* (Eds.) R. Sun & N. Miyake. London: Lawrence Erlbaum Associates: 2365–2370.)

Silna metafora synestezyjna

słodki zapach

Słaba metafora synestezyjna

słodki kotek

Przykład synestezji etymologicznej (całkowicie zleksykalizowanej)

brzydki

ps. *bridъ < pie. *bher- ‘ciąć czymś ostrym’

(Irmina Judycka, 1963, *Synestezja w rozwoju znaczeniowym wyrazów*, „Prace Filologiczne”, t. XVIII, s. 63).

Procedura anotacji

Synamet

ATOS (Annotation TOol for Synesthetic metaphor)

A.morph

Anotacja

Dokument

Dziś otrzymałem od kolegi z forum solidną porcję nowych próbek (wielkie dzięki Jack) i nie muszę Was już zamęczać wymuszonymi recenzjami – z braku ciekawych próbek na podorędziu… Na tapetę wziąłem pierwszą z brzegu próbkę i choć marka to niezbyt znana w krainie „obrońców krzyża" – to zapach z wdziękiem to rekompensuje… Dunhill X-Centric z 2002 roku mile mnie zaskoczył…. szczerze powiedziawszy opinię marka ma raczej średnią i niezbyt jest ceniona w środowisku – dlatego spodziewałem się co najwyżej kolejnego niemrawego świeżaka, o przytłumionej projekcji (z której marka ponoć słynie) oraz niezbyt oryginalnej kompozycji… na szczęście moje obawy były niemal bezpodstawne… piszę „niemal„, bo projekcja rzeczywiście zawodzi na całej linii – za to zapach jest niesamowicie urokliwy… W czym tkwi jego sekret? w niesamowitej dyskrecji i ciepłej, drzewnej barwie… nosi się go niesamowicie lekko i nikomu zapach nie będzie się naprzykrzał, no może poza początkowymi, średnio udanymi nutami… Początek to nieco dziwne połączenie nuty cyprysu, grejpfruta i kardamonu… Dziwne dlatego, że kardamon jest dość cierpki, a cyprys zalatuje nieprzyjemnie butwiejącym drewnem… ich połączenie na mojej skórze

Jednostki | Tematy | Aktywator

barwy drewna [w zapach
brak mocy [zapachu]
ciepłej barwie
Dunhill'a na nadgarstku tr
Jeśli poszukujesz zapach
Kompozycja [zapachowa]
nieśmiała projekcja [zapac
nosi się go [zapach] niesa
nuta [zapachowa]
o co chodzi z tymi piranian
Początek [zapachu] to nie
W X-Centric doprawiono j
wyszedł ciepły, kojący sw
X-Centric jest bardziej drz
X-Centric jest ciepłym i de
zapach będzie wprost ide
zapach jest niesamowicie
zapach przeistacza się w

Temat metaforyczny (referent)

- Prymarnie byt pozajęzykowy.
- Referent, o którym jest mowa w tekście lub we fragmencie tekstu.
- Może mieć reprezentanta lub reprezentantów w tekście, ale nie musi.
- TM może być wyznaczony przez bardzo szeroki kontekst.

perfumy_orientalnoprzyprawowy_0068.morph

Anotacja

Dokument

źródło : http : / / www . simplyanjali . com Zakładając tego bloga zarzekałem się , że w swoich wywodach (opisach) skupię się tylko i wyłącznie na stricte męskich produktach . Sugestie starych jak i nowych znajomych z czasem wymusiły na mnie , również bliższe zapoznanie się z ofertą uniwersalnych (unisexowych) pachnideł . Dziś ku swojemu ogromnemu zaskoczeniu / zmieszaniu „mierzę" się z kompozycją dedykowaną wyłącznie paniom – widać , że aby dotrzeć do jak najszerszego targetu , muszę (równomiernie) zadowalać wszystkich ;) Czy moje starania (na dziewiczej kobiecej „ziemi") okażą się owocne , ocenicie sami ... W przeddzień Świąt Wielkiej Nocy , zdecydowałem się na test wody perfumowanej Robert Piguet Douglas Ha czemu ? Odpowiadam – w wyniku burzliwego losowania , właśnie dekant z tym zapachem wysforował się na stawki ;) Na co możemy , zatem liczyć po otwarciu aromatycznego „zwycięzcy"? Już na progu wita nas kli teatru , opery , przedstawienia scenicznego . Czuję puder , szminkę , woń różu do modelowania twarzy , tani w największym zaokrągleniu składowe elementy wyposażenia każdej damskiej toaletki . Winowajcą tego kosmetycznego ambarasu jest tuberoza – roślina z rodziny agawowatych , legitymująca się specyficznym sztuczno - "upiększającym " zapachem . Nuta tej byliny to najjaśniejszy i centralny punkt tego „spektaklu". Co poza tym ? Wyróżniam (głównie owoce) bardzo czytelną , rodzimą ogrodową konferencję (gruszę) , egzotyczno-duszną pomarańczę , oraz ciepło-uspokajający niuans kwiatu jaśminu . Prywatnie - mdli mnie taka konstrukcja bukietu . Jest zbyt słodko , przesadnie duszno , nader monotonnie (monotematycznie) . W moim odczuciu zapach stylizowany na lata 20 & 30 - ste ubiegłego wieku , przez przekombinowanie stał się kompletnym olfaktorycznym niewypałem ! Owszem dysponuje „ on " sporą mocą / emanuje niespożytą siłą / wyraźnie zaznacza się na tle

Edytuj tag morfologiczny
Oznacz jako
Kopiuj tekst

aktywator
magazyn
temat
jednostka metaforyczna
metafora pośrednia
metafora wieloramowa
metafora narracyjna
metafora czasownikowa
metafora przyimkowa

Jednostki | Tematy | Aktywatory | Magazyn

Opis procedury anotacji

1. Przeczytaj cały tekst, łącznie z tytułem, ustal, o czym mowa (płyta, perfumy, wino itp.).
2. Zwróć uwagę na te miejsca w tekście, gdzie mowa o doznaniach percepcyjnych (opisy smaku, zapachu, wyglądu czegoś) i/lub gdzie pojawia się leksyka związana z percepcją.
3. Wyodrębnij te miejsca, gdzie:
   a. Do opisu doznań percepcyjnych używane są wyrażenia z innej domeny percepcyjnej (np. o zapachu mówi się w kategorii dźwięku lub koloru) (synestezja SILNA);
   b. Do opisu doznań percepcyjnych używane są wyrażenia z innych domen niepercepcyjnych (np. o zapachu mówi się jakby był żywą istotą (synestezja SŁABA);
   c. Do opisu doznań niepercepcyjnych używane są leksemy z pól percepcyjnych (np. o uczuciu mówi się, jakby było obiektem widzialnym) (synestezja SŁABA).
4. Ustal, co jest TEMATEM. Oznacz ten temat w tekście lub go dopisz (w przypadku elipsy lub metonimii – np. nazwa własna piosenkarki za muzykę)

Notatki

[11:32] Otwarcie dokumentu perfumy_orientalnoprzyprawowy_0068.morph.xml

TEMAT

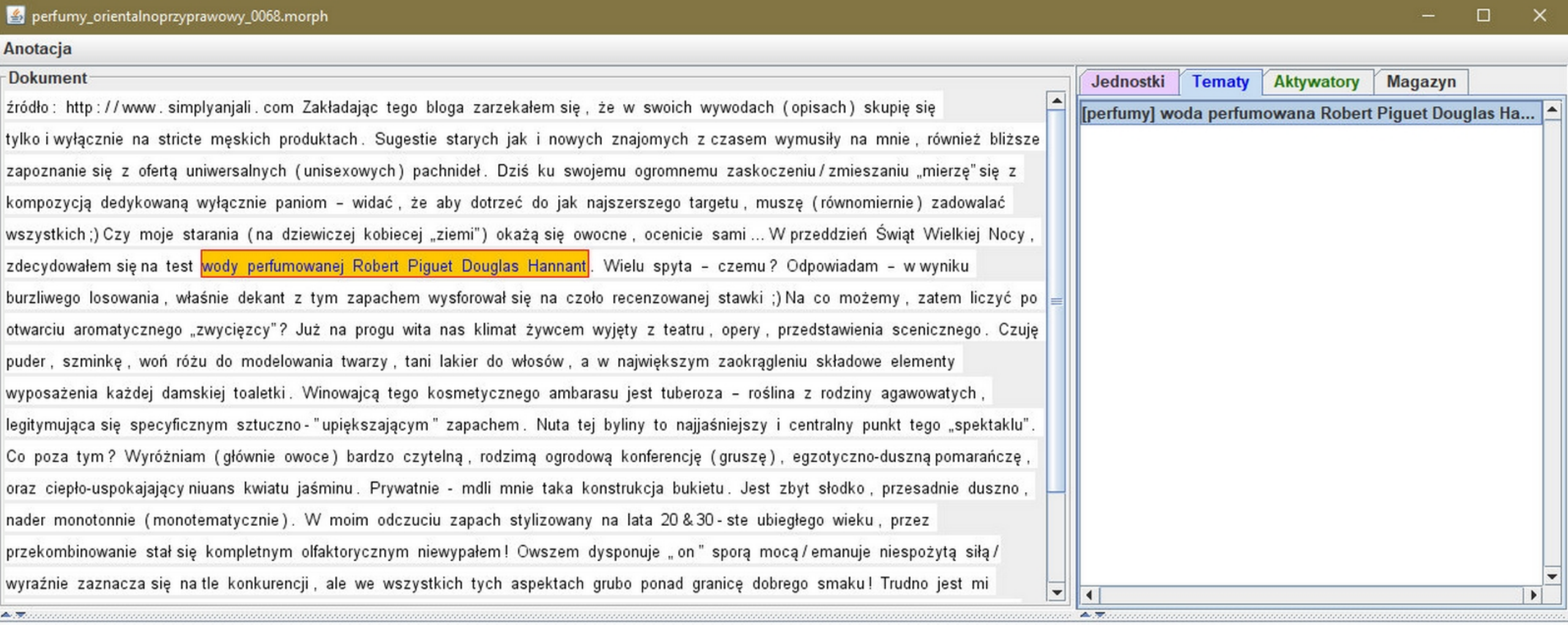

1. Zaznaczenie tematu (referenta)

[perfumy] woda perfumowana *Robert Piguet Douglas Hannant*

Tematy metaforyczne w Atosie:
- tematy tekstowe
- tematy pozatekstowe

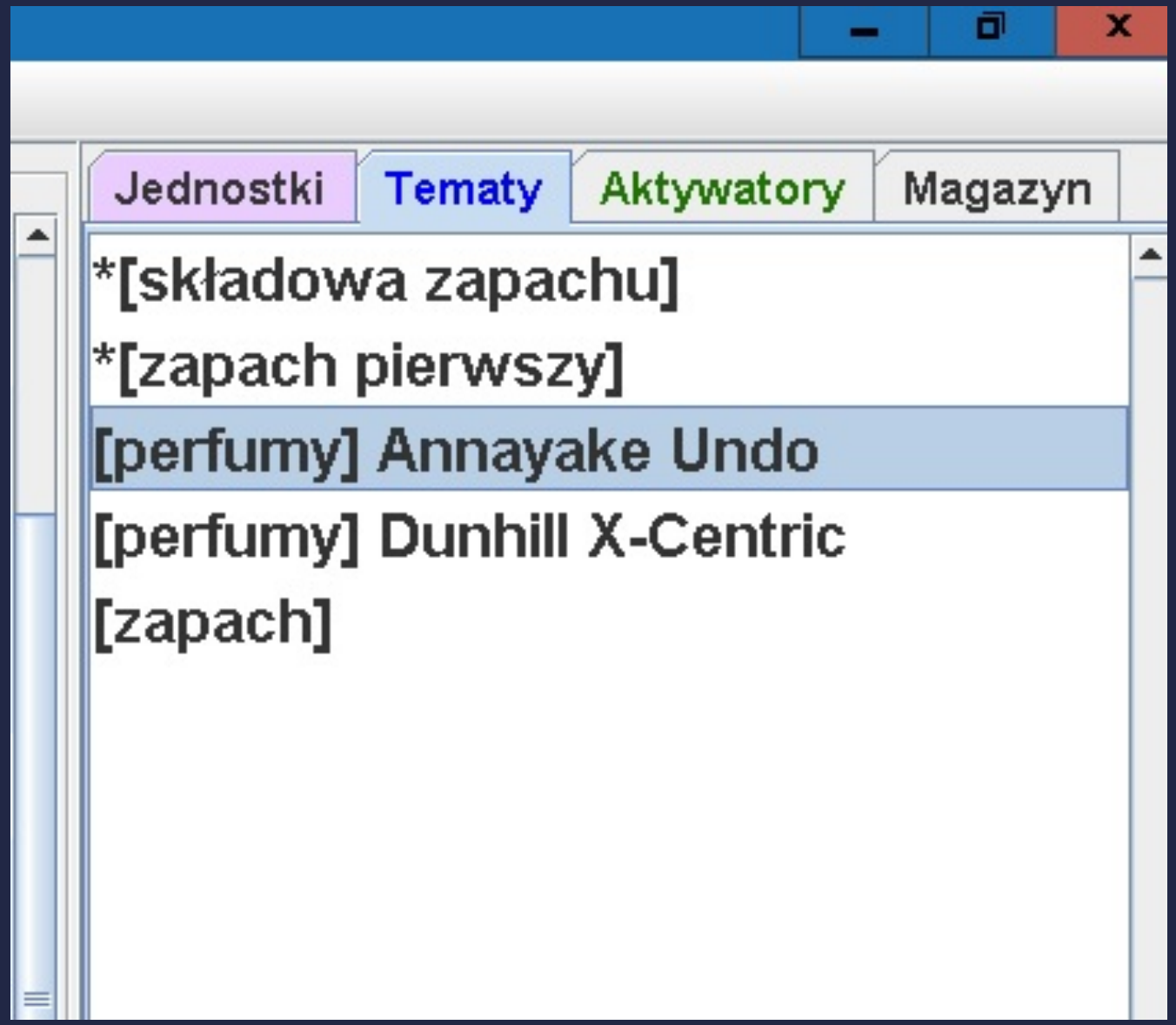

Jaka szkoda, że ta przecudnej urody aria jest tak lakoniczna, dyskretna, ulotna i delikatna – bo aż by się chciało zatracić
i przepaść z kretesem w tym zniewalającym brzmieniu...

Aktywatory

Aktywatory to te formy wyrazowe, które PRYMARNIE odnoszą się do jakiejś ramy i ją aktywują, np. wyraz *jasny* odnosi się prymarnie do ramy wzroku, a *głośny* do ramy słuchu.
W odróżnieniu od TM aktywatory to są realne formy tekstowe.

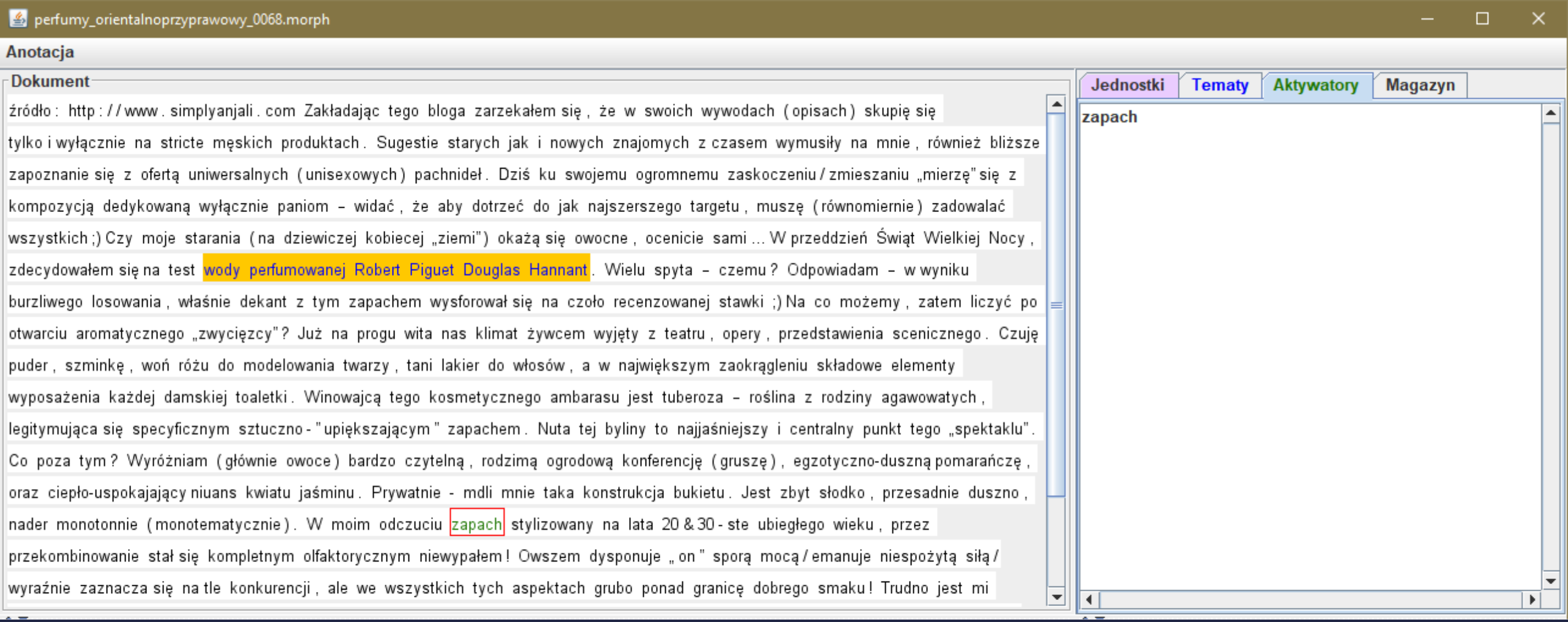

2. Oznaczenie aktywatorów

W moim odczuciu zapach [...] stał się kompletnym olfaktorycznym niewypałem.

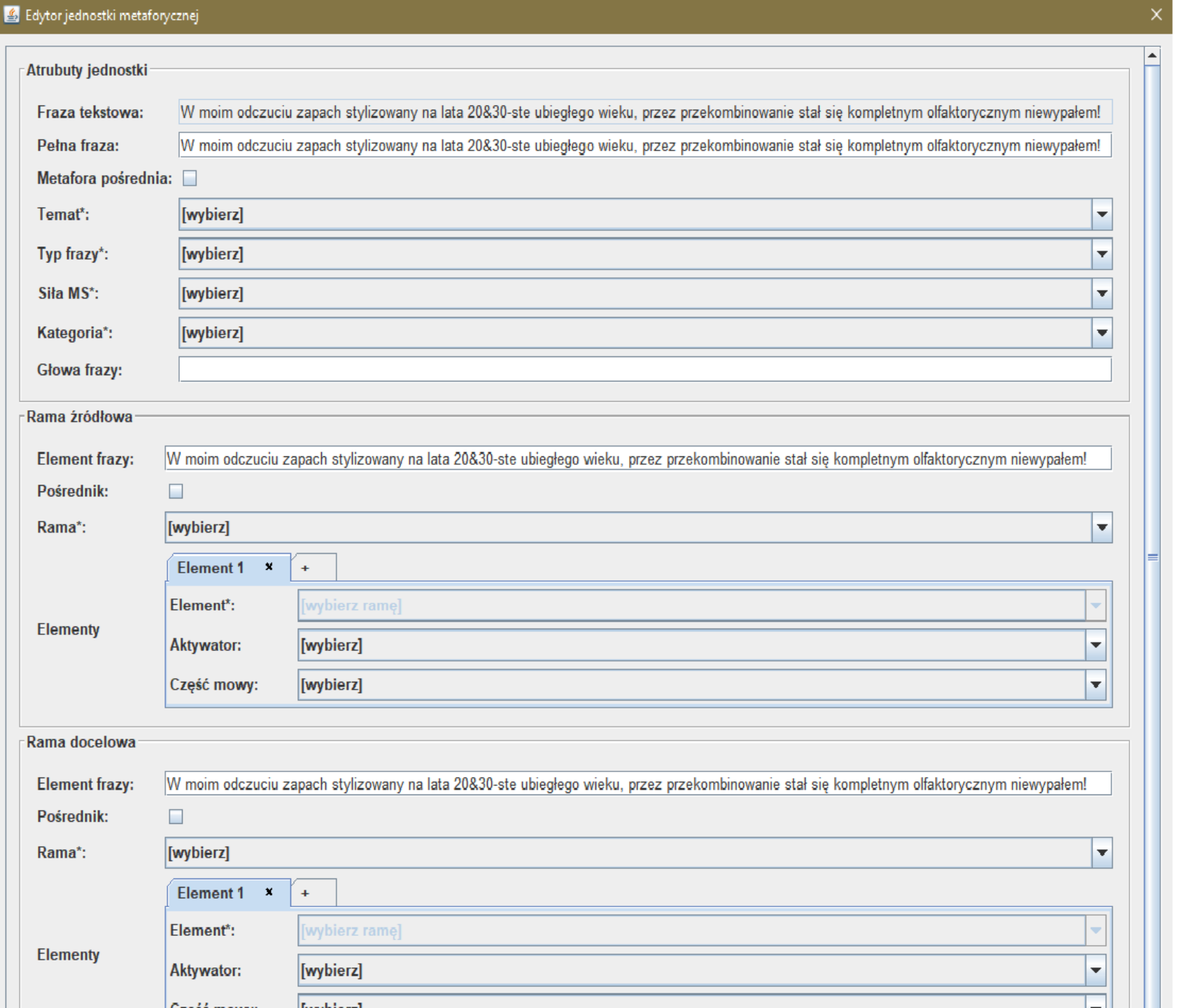

EDYTOR JEDNOSTKI METAFORYCZNEJ

Jednostki metaforyczne mogą być:

- **wyrazami** (zwykle mocno zleksykalizowana terminologia), np. *nuta* (w perfumiarstwie)
- **frazami** różnego typu, np. *woń ciepła*
- **zdaniami**, np. *Nie ma chyba pachnidła, które zrobiłoby lepszy olfaktoryczny „łomot” niż Słoń od Kenzo.*
- **fragmentami tekstu**, np. *Słonica szaleje od samego początku. Łapie mnie swoją trąbą i przytula do siebie* (mowa o zapachu Kenzo – Jungle L’Elephant).

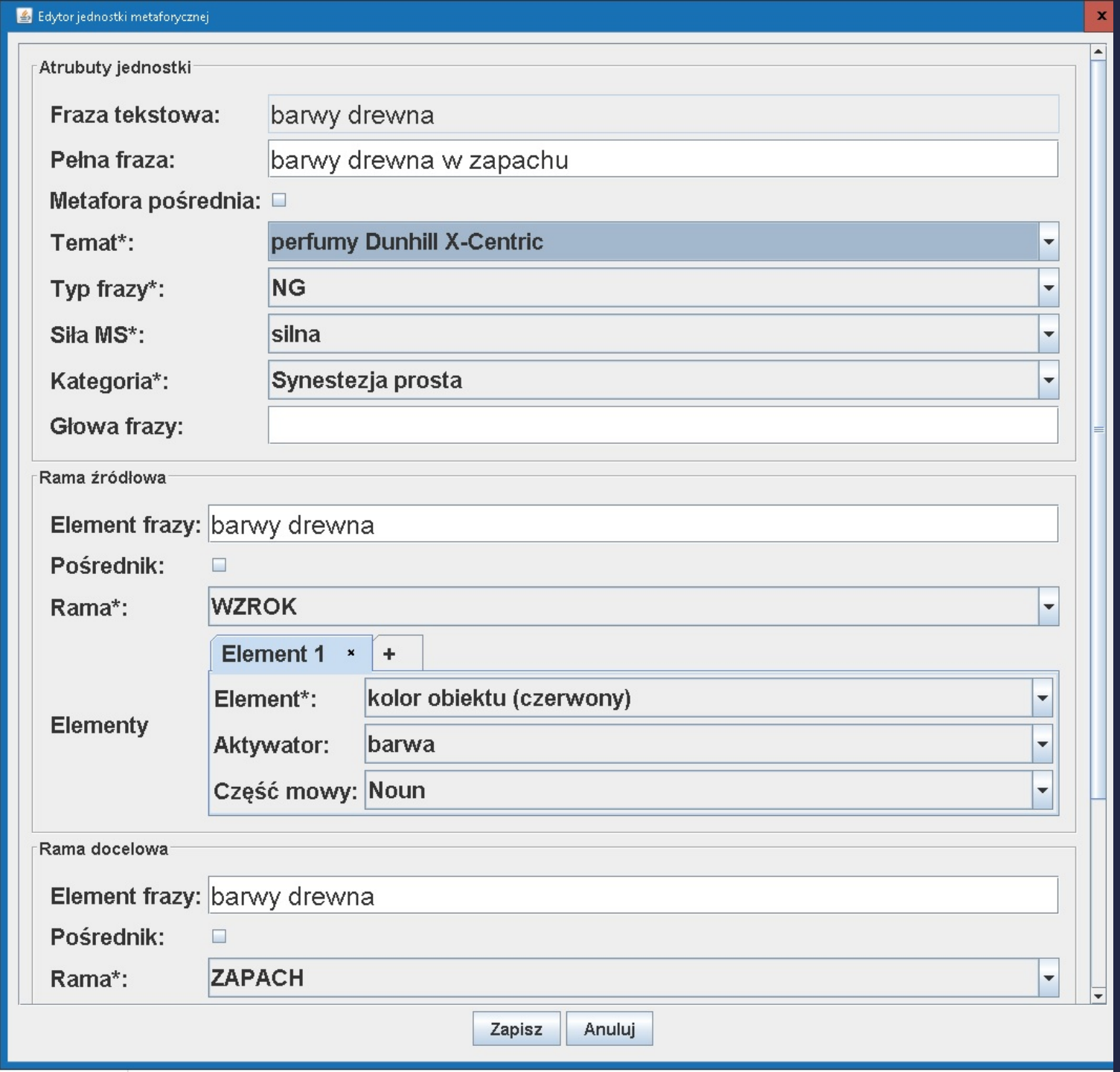

EDYTOR JEDNOSTKI METAFORYCZNEJ

Procedura anotacji jednostki metaforycznej w edytorze ATOSA

- Fraza tekstowa JM.
- Pełna fraza – nieeliptyczna JM.
- Temat metaforyczny.
- Typ frazy.
- Siła MMS (metafory).
- Kategoria: np. synestezja prosta, synestezja złożona
- Głowa frazy – ten element, który semantycznie należy do porządku dosłownego.

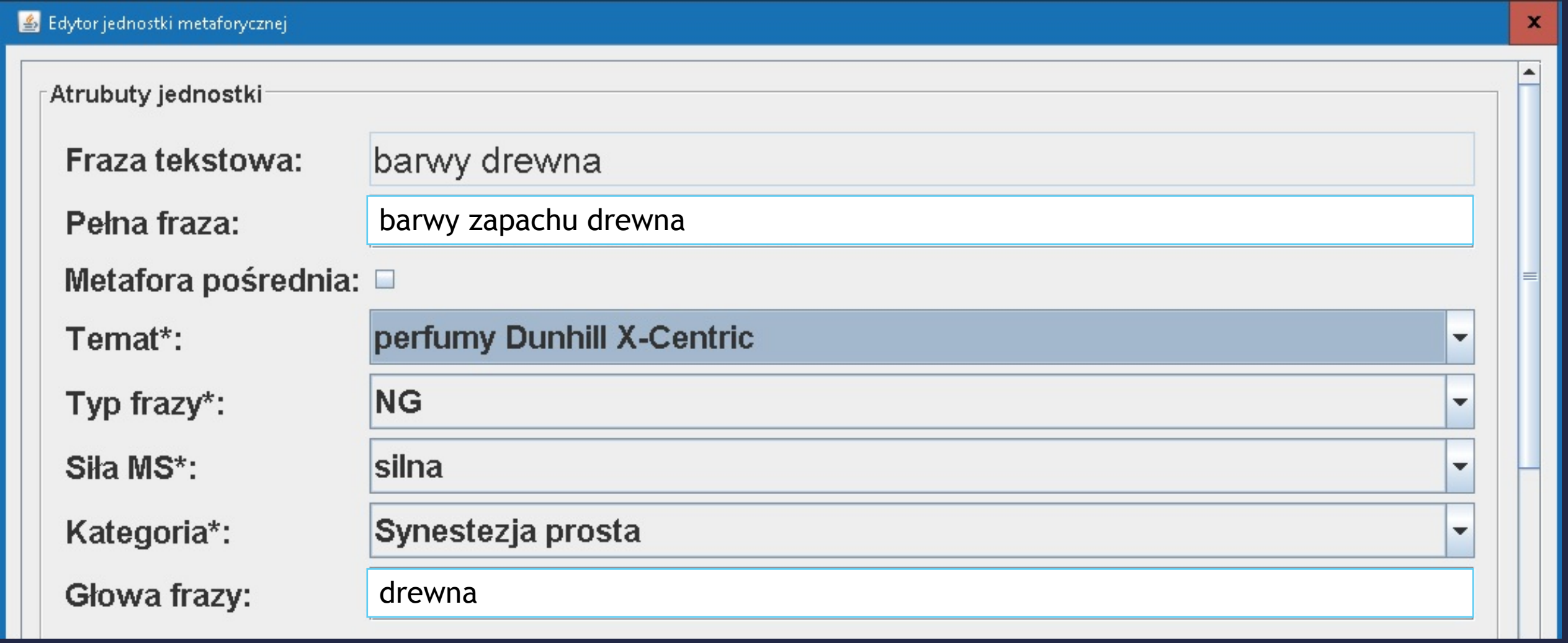

Pełna fraza: *barwy zapachu drewna*

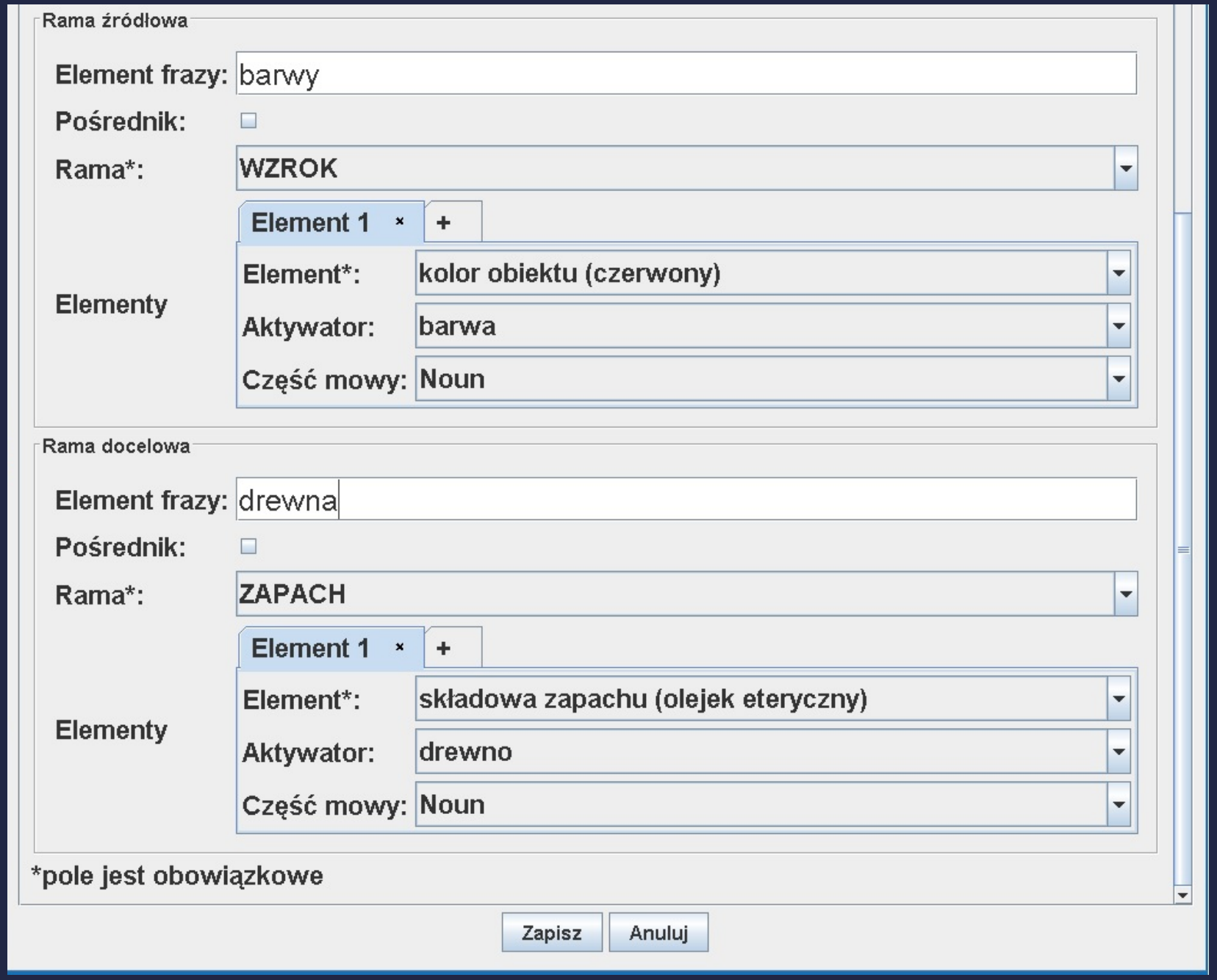

RAMA ŹRÓDŁOWA WZROK

ELEMENT KOLOR

AKTYWATOR: *barwa*

CZĘŚĆ MOWY: rzeczownik

RAMA DOCELOWA ZAPACH

ELEMENT SKŁADOWA ZAPACHU

AKTYWATOR: *drewno*

CZĘŚĆ MOWY: rzeczownik

Problemy z anotacją

Synamet

Gucci Guilty Absolute otwiera się zapachem jeżyn. Nuta jeżynowa ułożona jest na jasnozielonym, lśniącym aromacie cyprysa. I przysypana pieprzem. Bladym, drobno zmielonym, wyczuwalnym przy głębszym wdechu gdzieś pod oczami i w tyle języka. Na drugim planie pojawia się róża. Róża aksamitna, matowa, jędrna, lecz brzmiąca zaskakująco swojsko. Lekkie, ciepłe akordy drzewne brzmią jak... zupełnie nowe, jeszcze nie odpakowane z folii. Cyprys błękitnieje; pojawia się wytrawna, garbnikowa nuta przypominająca aromat czerwonego wina; róża traci płatki, przejrzewa i zamienia się krągły, lśniący owoc.

(http://www.sabbathofsenses.com/2018/05/sen-nocy-letniej-gucci-guilty-absolute.html)

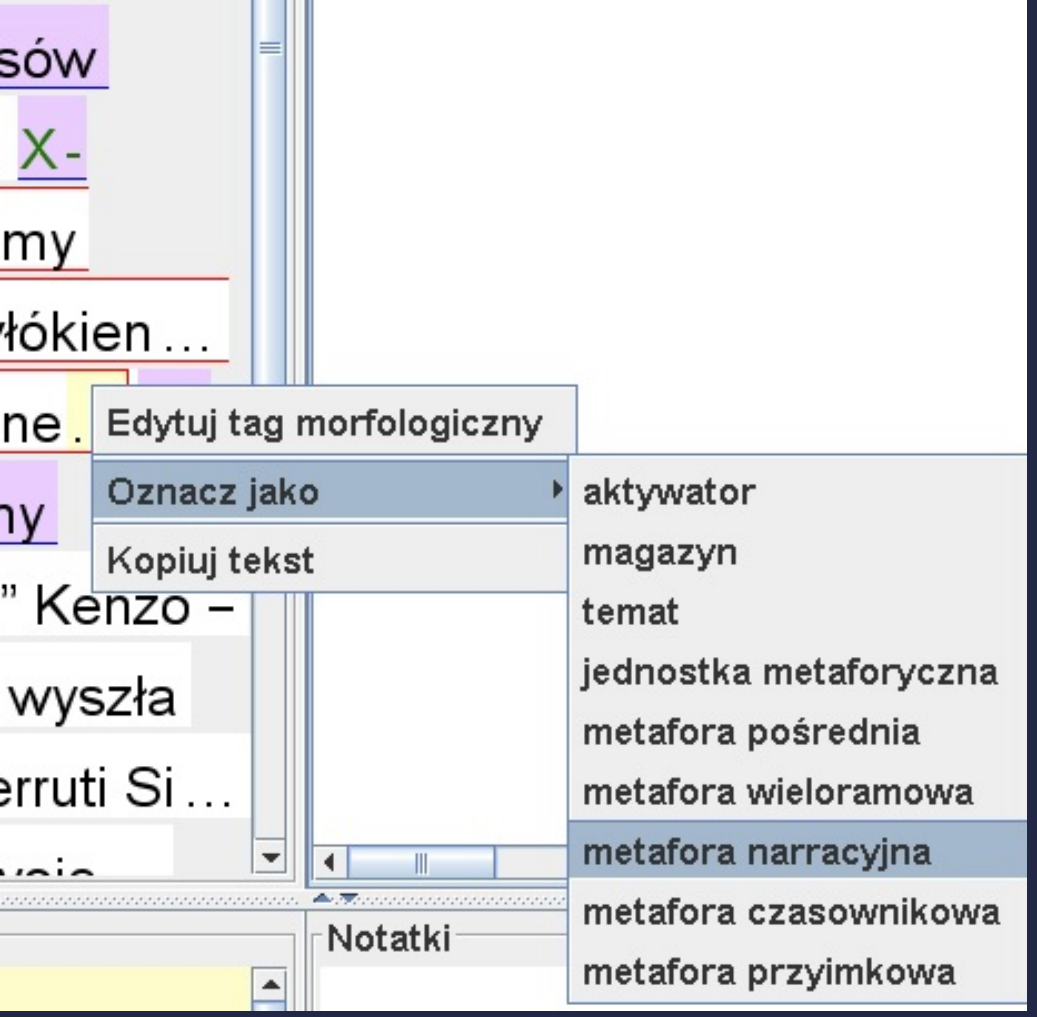

Problematyczne JM

1. Metafory pośrednie
2. Metafory wieloramowe
3. Metafory narracyjne
4. Metafory wątpliwe (magazyn).

Metafory wieloramowe (*mixed metaphors*)

Problemy z anotacją

Agresywny [CZŁOWIEK, CECHA CHARAKTERU] początek [PRZESTRZEŃ, PUNKT POCZĄTKOWY] przypomina trochę woń [ZAPACH, TYP ZAPACHU] waty cukrowej [SMAK, OBIEKT PERCEPCJI] doprawionej [SMAK, AKCJE AGNESA], suchymi [DOTYK, POZIOM WILGOTNOŚĆ] orzechami [SMAK, OBIEKT PERCEPCJI].

Perfumy Muglera *Angel Muse*

https://nezdeluxe.pl/2016/05/mugler-angel-muse.html

Agresywny początek przypomina trochę woń waty cukrowej doprawionej suchymi orzechami.

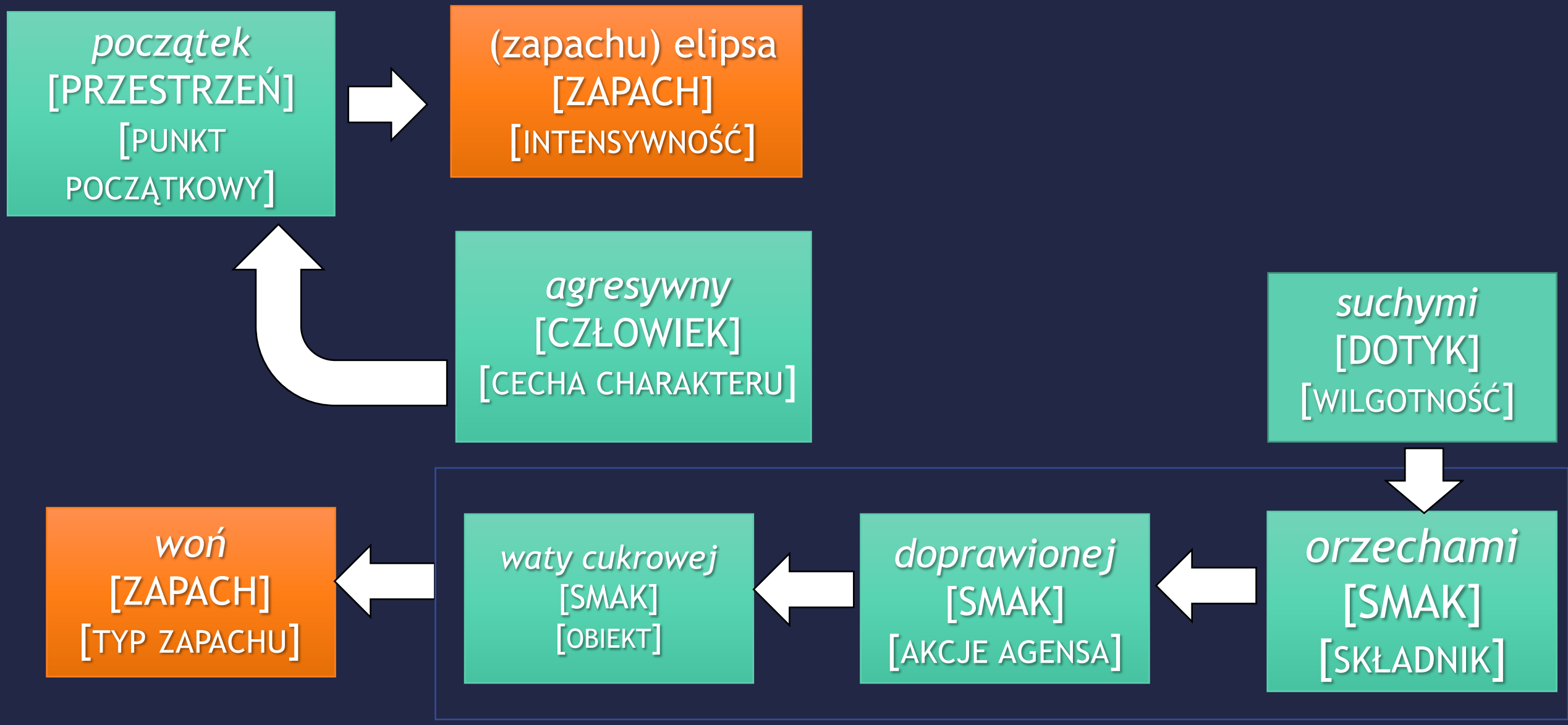

Metafory pośrednie

Problemy z anotacją

Ta płyta to mroczna podróż przez dwadzieścia utworów.

płyta METONIMIA [muzyka na płycie]

to podróż METAFORA [SŁUCHANIE MUZYKI TO PODRÓŻ]

mroczna HYPALLAGE [muzyka jest mroczna]

Edytor jednostki metaforycznej

Atrubuty jednostki

Fraza tekstowa: bukietu

Pełna fraza: bukietu

Metafora pośrednia: ☑

Temat*: [perfumy] woda perfumowana Robert Piguet Douglas Hannant

Typ frazy*: NG

Siła MS*: słaba

Kategoria*: Inna

Głowa frazy:

Rama źródłowa

Element frazy: bukietu

Pośrednik: ☑

Rama*: ROŚLINA

Elementy

Element 1 × +

Element*: kolekcja (bukiet)

Aktywator: bukietu

Część mowy: Noun

Zapisz Anuluj

konstrukcja bukietu

1. *bukiet* (zapachowy)

ROŚLINA

↓

ZAPACH

Rama źródłowa

Element frazy: konstrukcja

Pośrednik: ☐

Rama*: ARCHITEKTURA

Elementy

Element 1 × +

Element*: konstrukcja obiektu

Aktywator: konstrukcja

Część mowy: Noun

Rama docelowa

Element frazy: bukietu

Pośrednik: ☑

Rama*: ZAPACH

Elementy

Element 1 × +

Element*: zapach złożony

Aktywator: bukietu

Część mowy: Noun

*pole jest obowiązkowe

Zapisz Anuluj

2. *konstrukcja* (zapachu)

ARCHITEKTURA

↓

ZAPACH

bukiet - pośrednik

Metafory narracyjne

Problemy z anotacją

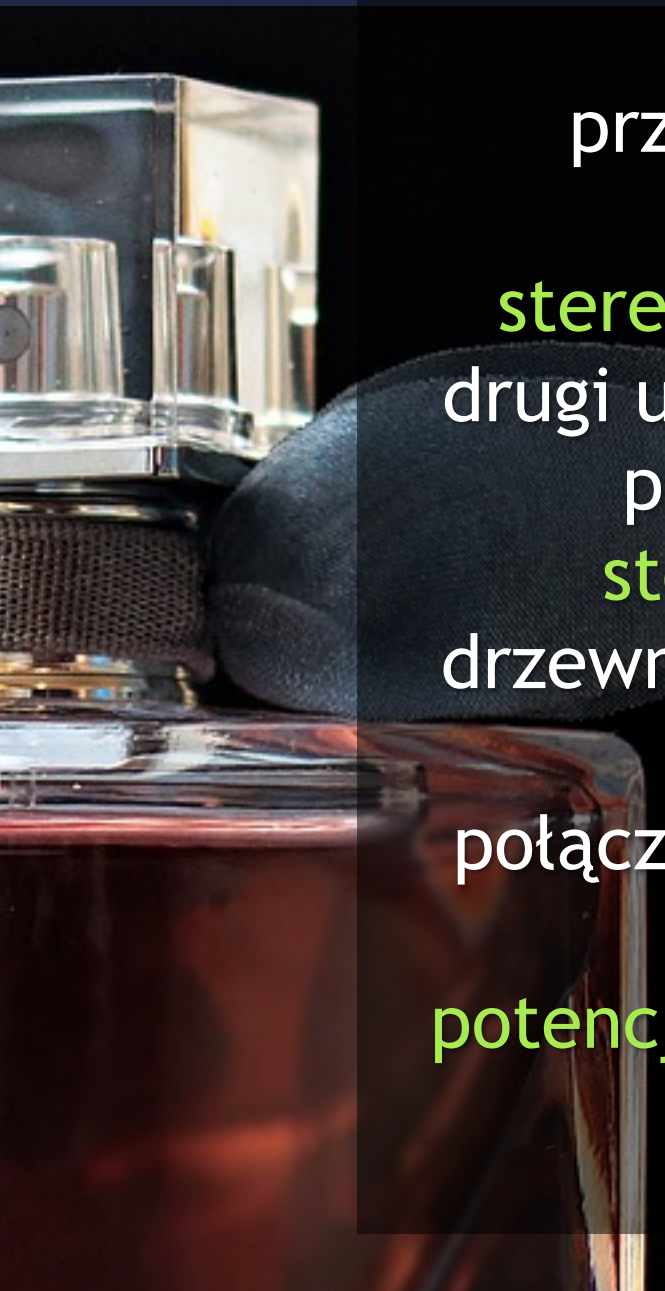

Farmacia SS. Annunziata – Isos to kompozycja, której przepięknie zestrojona aranżacja sprawiła iż wyobraziłem sobie, że tak oto mógłby pachnieć Loewe 7 w wersji stereofonicznej… jeden kanał odtwarza partię goździka, zaś drugi uzupełnia brzmienie akordu o równie ujmujące pląsanie przypominającej kadzidło – mirry… zaś za tło odpowiada stonowana sekcja rytmiczna, osnuta na ciepłym akordzie drzewnym i cichutkim duecie vetivery z miętą… […] subtelne, chwilami wręcz pozbawione pary (wersja unplugged) połączenie goździka z mirrą, drewnem i vetiwerą sprawia tak pozytywne wrażenie, że aż chciałoby się podkręcić potencjometr od głośności, aby mocniej poczuć tę przepiękną aranżację na skórze…

Statystyki ram

Synamet

RAMY PERCEPCYJNE W SLINYCH METAFORACH SYNESTEZYJNYCH

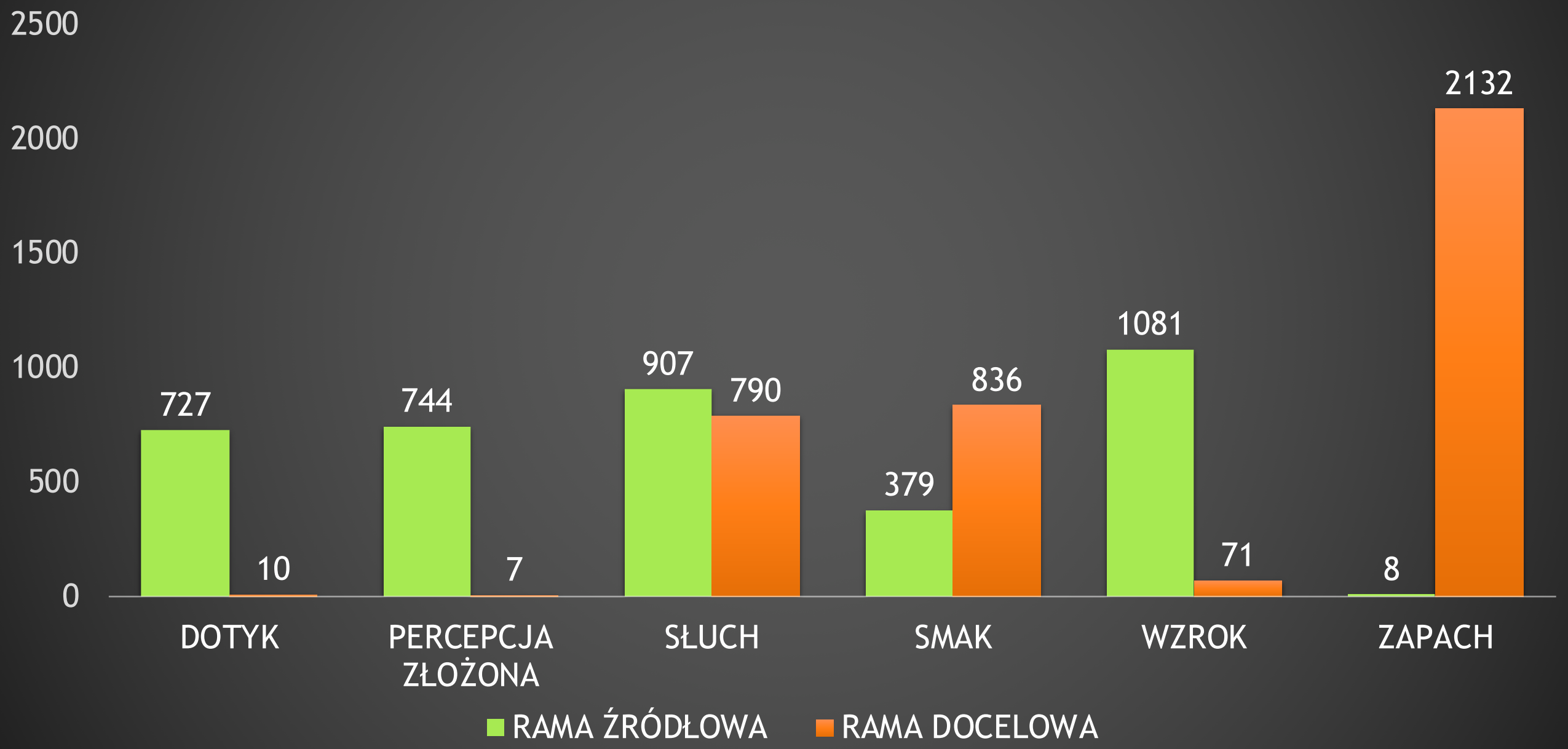

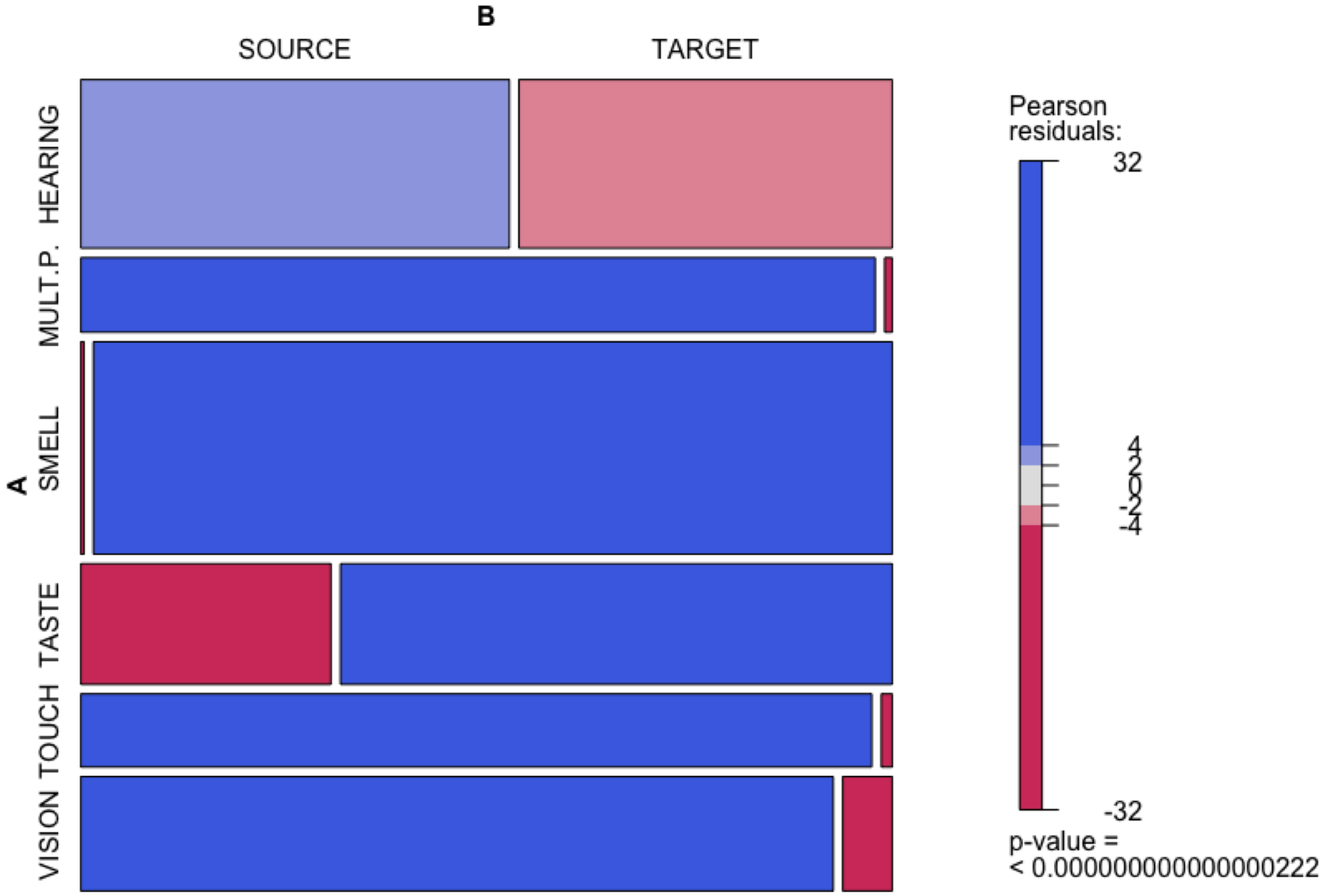
B
SOURCE
TARGET
A
HEARING
MULT.P.
SMELL
TASTE
TOUCH
VISION
Pearson residuals:
32
4
2
0
-2
-4
-32
p-value =
< 0.000000000000000222

Standaryzowane rezydua Pearsona dla ram percepcyjnych jako źródłowych i docelowych

RAMA	ŹRÓDŁOWA	DOCELOWA
DOTYK	27.775	-27.775
PERCEPCJA ZŁOŻONA	28.311	-28.311
SŁUCH	3.217	-3.217
SMAK	-14.287	14.287
WZROK	32.272	-32.272
ZAPACH	-54.043	54.043

Test chi kwadrat $\chi^2 = 4594.4$, df = 5, $p < 0.0001$, V Cramera = 0.773

Pary ram percepcyjnych

ŹRÓDŁO / CEL	SŁUCH	PERC. ZŁOŻ.	ZAPACH	SMAK	DOTYK	WZROK
SŁUCH		179	7	61	166	377
PERC. ZŁOŻ.	0		0	0	4	3
ZAPACH	757	264		314	348	449
SMAK	145	259	0		184	248
DOTYK	0	5	0	1		4
WZROK	5	37	1	3	25	

Źródło / CEL	SŁUCH	PERC. ZŁOŻ	ZAPACH	SMAK	DOTYK	WZROK
SŁUCH		2.644	4.692	-2.256	1.699	13.758
PERC. ZŁOŻ	-1.471		-0.120	-0.875	2.586	0.868
ZAPACH	19.427	-12.190		11.309	-4.557	-10.843
SMAK	-4.802	9.627	-1.492		2.593	1.132
DOTYK	-1.759	2.457	-0.144	0.0154		0.837
WZROK	-3.313	7.055	2.240	-1.606	3.542	

Standaryzowane rezydua Pearsona dla par ram percepcyjnych
(test chi kwadrat $\chi^2 = 870.35$, df = 25, p-value < 0.0001, V Cramera = 0.213).
Najczęstsze połączenia:

- SŁUCH → ZAPACH
- WZROK → SŁUCH
- SMAK → ZAPACH
- PERCEPCJA ZŁOŻONA → SMAK

Modele synestezji

Synamet

Model synestezji Ullmana (1957)

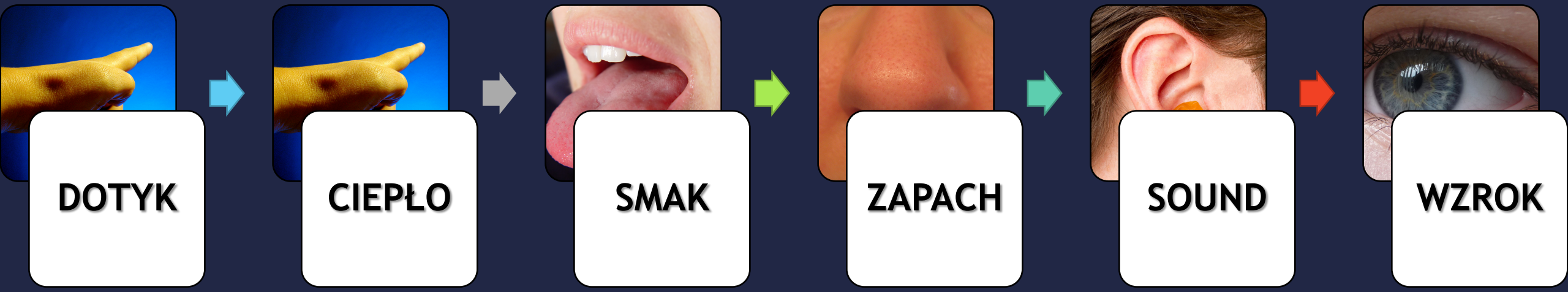

niższy zmysł

wyższy zmysł

Ullman S. (1957). *Semantics: an introduction to the science of meaning*. Oxford: Blackwell.

Model synestezji Wiliamsa (1976)

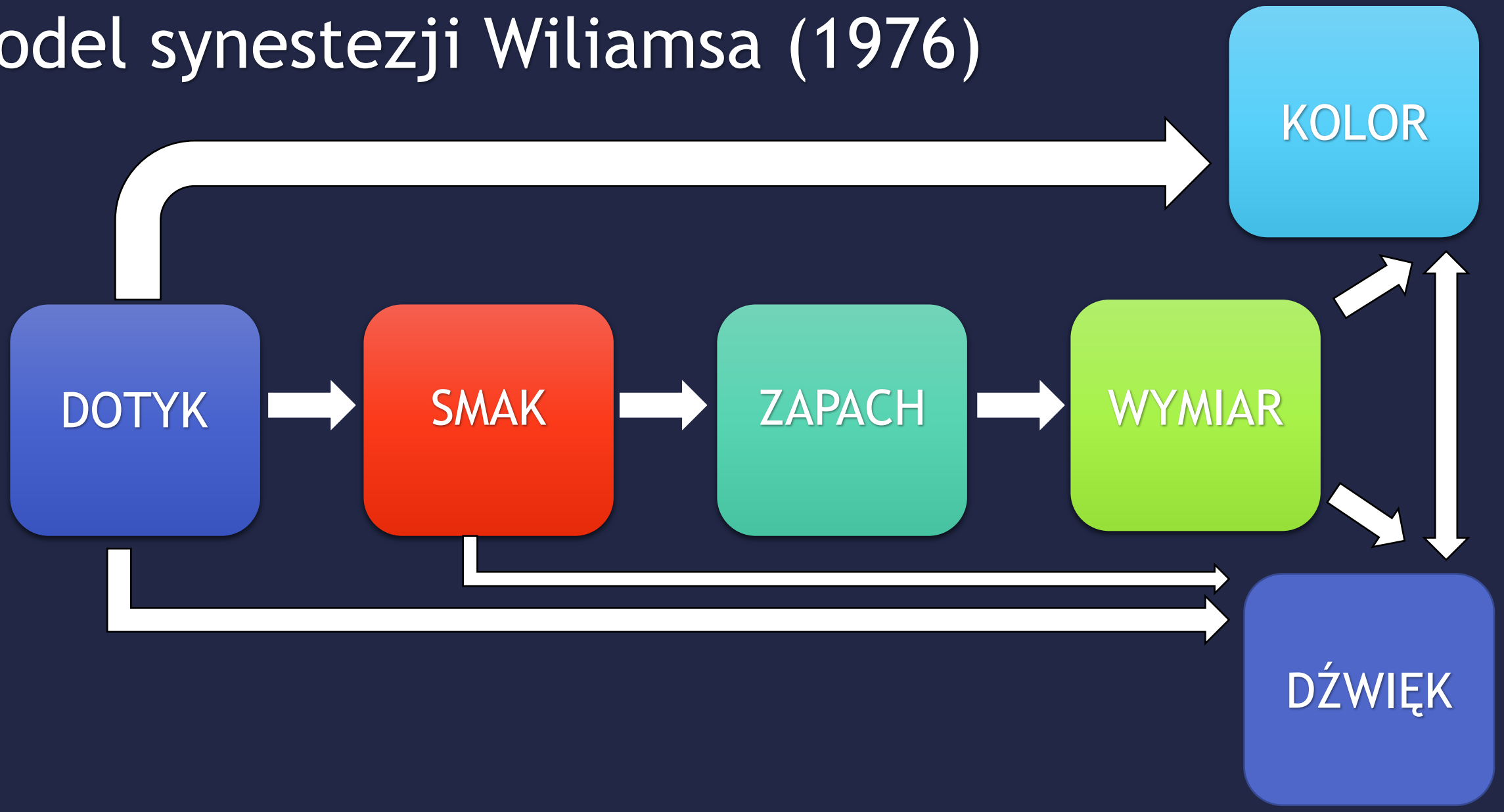

Williams JM (1976), Synesthetic adjectives: A possible law of semantic change. *Language* 52: 461–478.

Uniwersalny model synestezyjny Classen (1993)

DOTYK

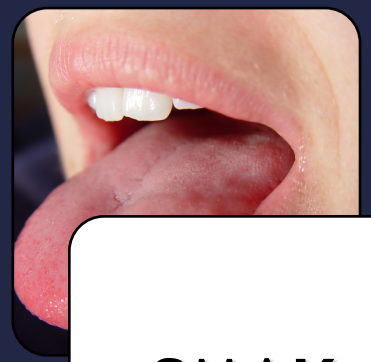

SMAK

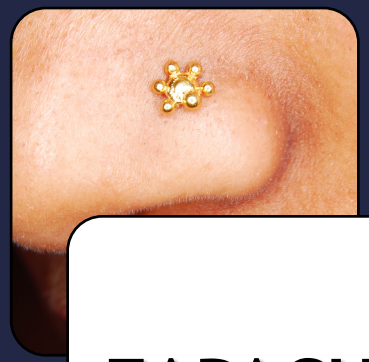

ZAPACH

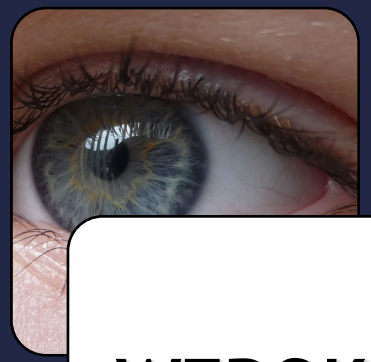

WZROK

SŁUCH

Classens C. (1993). *Worlds of Sense*. London and New York : Routledge.

Model synestezji Ullmana (1957)

DOTYK → CIEPŁO → SMAK → ZAPACH → SŁUCH → WZROK

Model synestezji w Synamecie

WZROK → PERC. ZŁOŻ. → DOTYK → SŁUCH → SMAK → ZAPACH

Statystyki aktywatorów

Synamet

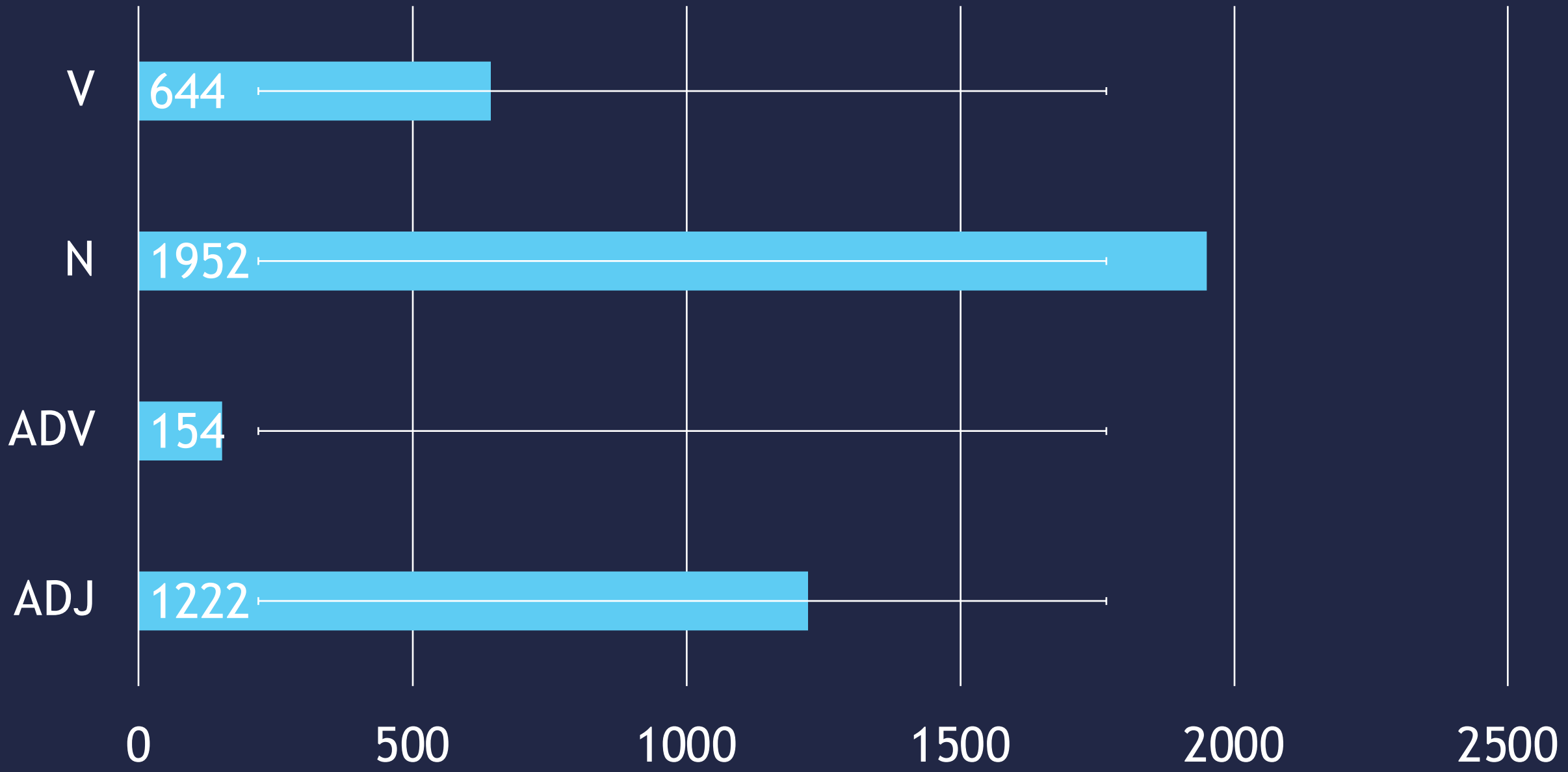

	ADJ	ADV	N	V
LICZBA	1222	154	1952	644

	ADJ	ADV	N	V
RAMY PERCEPCYJNE	*1.058*	*2.210*	5.205	-9.543
RAMY NIEPERCEPCYJNE	*-1.058*	*-2.210*	-5.205	9.543

Standaryzowane rezydua Pearsona
(test chi kwadrat: $\chi^2 = 95.562$, df = 3, p-value < 0.0001,
V Cramera = 0.187).

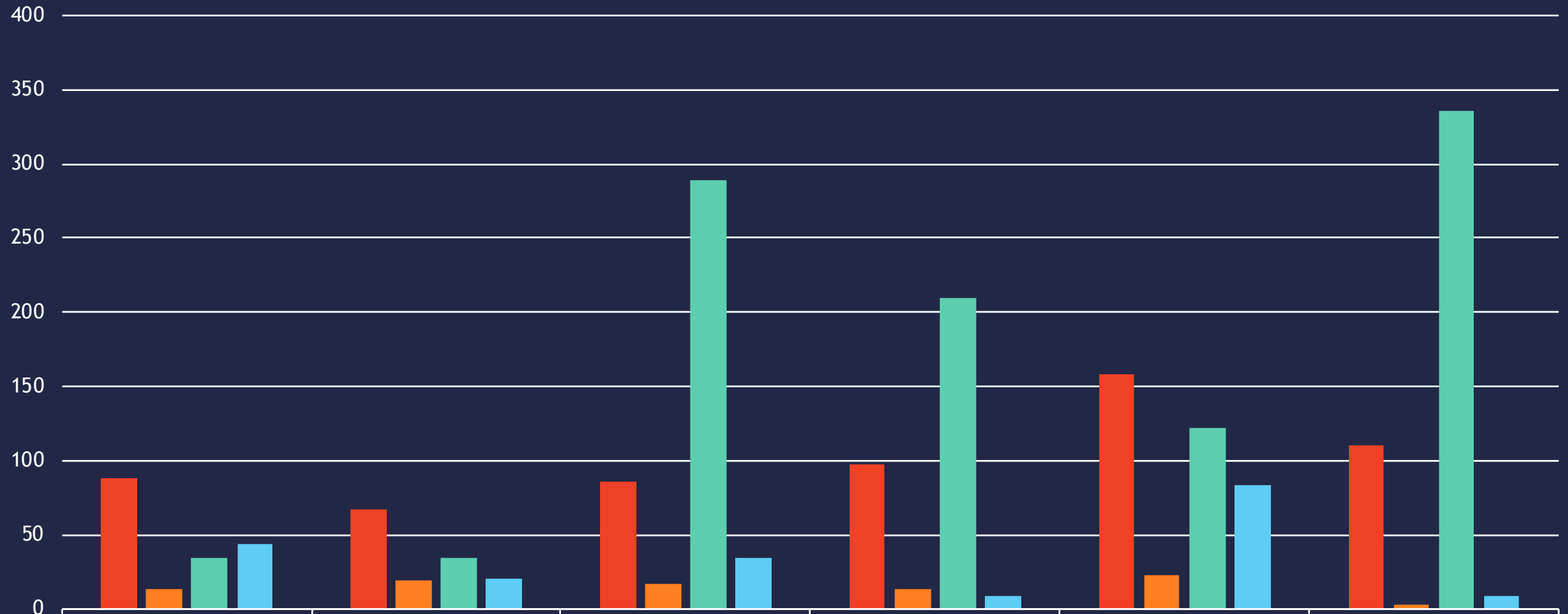

	DOTYK	PERCEPCJA ZŁOŻONA	SŁUCH	SMAK	WZROK	ZAPACH
ADJ	88	67	86	98	158	110
ADV	13	19	17	13	23	3
N	35	35	289	210	122	336
V	44	21	34	9	84	9

	SŁUCH	PERCEPCJA ZŁOŻONA	ZAPACH	SMAK	DOTYK	WZROK
ADJ	-5.726	4.160	-3.981	*-0.802*	5.252	4.386
ADV	*-0.655*	5.216	-4.600	*-0.608*	*1.784*	*1.439*
N	6.7688	-7.138	9.808	4.093	-9.594	-9.655
V	*-1.889*	*1.755*	-6.802	-5.039	6.444	8.096

Standaryzowane rezydua Pearsona dla części mowy aktywujących ramy percepcyjne
(test chi kwadrat: $\chi^2 = 397.94$, df = 15, p-value < 0.0001,
V Cramera = 0.263).

Korelacja między rzeczownikami a typem ramy (źródłową lub docelową)

- Istotna statystycznie korelacja między liczbą rzeczowników a ramą docelową ($r = 0.890$, $t = 3.923$, $df = 4$, $p = 0.008$; $z = 2.295$, $\tau = 0.828$, $p = 0.010$).
- Brak korelacji między liczbą rzeczowników a ramą źródłową.

Korelacja między czasownikami a typem ramy (źródłową lub docelową)

- Istotna statystycznie korelacja między liczbą czasowników a ramą źródłową ($r = 0.798$, $t = 2.655$, $df = 4$, $p = 0.028$, $\tau = 0.690$, $z = 1.912$, $p = 0.027$),
- Brak takiej korelacji z ramą docelową.

Logika transferu w metaforach

Synamet

PERFUMY TO MUZYKA

ELEMENTY RAMY	RAMA SŁUCH	RAMA ZAPACH	WYRAŻENIA
AGENT	KOMPOZYTOR	PERFUMIARZ	-
SKŁADOWA	NUTA	OLEJEK ZAPACHOWY	*nuta*
KOMBINACJA SKLADNIKÓW	AKORD	MIESZANKA OLEKJÓW	*akord*
REZULTAT	MUZYKA	PERFUMY	*kompozycja*

RAMA SMAK

- intensywność smaku

RAMA ZAPACH

- intensywność zapachu

RAMA SŁUCH

- głośność dźwięku

RAMA WZROK

- natężenie światła
- nasycenie koloru

Woń rozwija się na skórze w bardzo przyjemny sposób, umiejscawia się w bardzo bliskim sąsiedztwie nosiciela na 8-10 godzin. Nie krzyczy, nie awanturuje się.

To dla mnie perfumy „wyszczekane”, które uwodzą swoją młodzieńczością i dawką szaleństwa. Kiedy jednak noszę je wcale nie jestem w stanie dostrzec ich piękna, przytłacza mnie ich głośność.

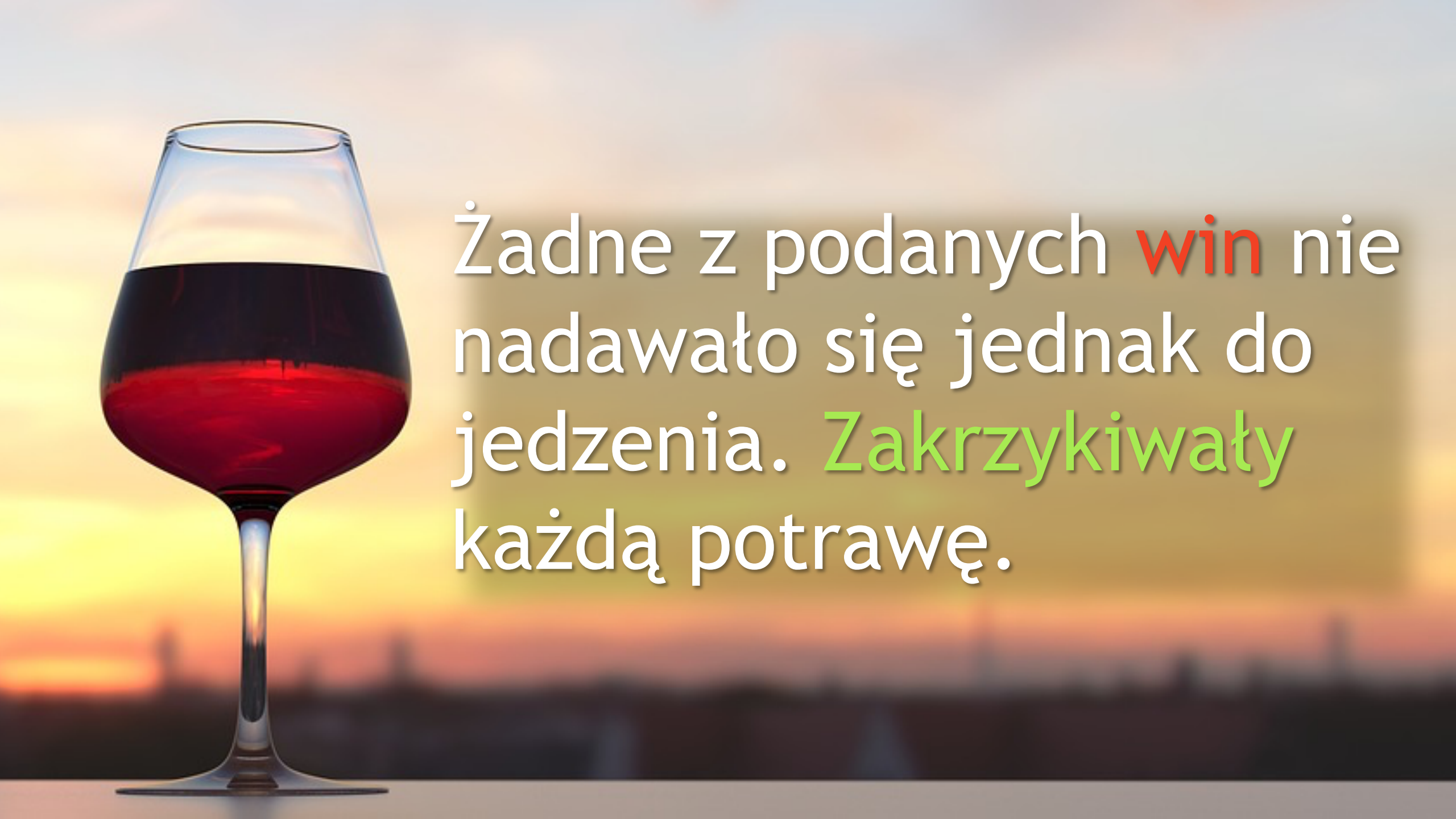
Żadne z podanych win nie nadawało się jednak do jedzenia. Zakrzykiwały każdą potrawę.

Mas de Daumas Gassac Rouge 2009 zapowiada się bodaj wspanialej od wersji białej. [...] Już jednak czuje się świetną równowagę i przede wszystkim arcypiękną urodę garbników, przemawiających zmysłowym, lirycznym szeptem.

Zapach jest łagodnie ciemny jak własne wnętrze obserwowane pod zamkniętymi powiekami. Mroczny, jak mroczne zakamarki ludzkiej duszy [...] czarny czernią pełną treści, fascynujący mrokiem, który przyjmie miękko wszystkie najskrytsze pragnienia

Zapach jest bardzo
przejrzysty, dopiero po jakimś
czasie składniki zaczynają się
ze sobą mieszać.

W fazie dojrzałej [zapach] sprawia wrażenie bardzo płowego, nazbyt dyskretnego, nieco pudrowo kremowo (za sprawą rozpływającej się bieli odległego jaśminu i śladowej ilości piżma) i jałowo drzewny i niesamowicie cichy…

Czy metafora jest ucieleśniona?

Synamet

SZCZĘŚLIWY TO W GÓRĘ : SMUTNY TO W DÓŁ

To podniosło mnie na duchu, doznawał wzlotów i upadków, czuję się oklapnięty/ uskrzydlony, przybity, jestem w dołku.

Postawa fizyczna - postawa pochylona oznacza, że jesteśmy smutni, wyprostowana, że jesteśmy zadowoleni.

ŚWIADOMY TO W GÓRĘ : NIEŚWIADOMY TO W DÓŁ

Zapadł w sen, wpadł w trans, pogrążył się w myślach, zatopił się w marzeniach.

Ludzie i większość ssaków śpią leżąc i wstają po przebudzeniu.

Silna metafora synestezyjna (fizyczne przez fizyczne)

Słaba metafora synestezyjna z niepercepcyjnym źródłem

Metafory wyzwalane przez elementy czysto powierzchniowe

Jeśli chodzi o wina czerwone, to zdecydowanie gwiazdą wieczoru zostało Carruades de Lafite 2002 (tak, ten Lafite). Znakomite wino, sprawiające wrażenie wyrzeźbionego w migdałowym drewnie (to pewnie nuta z aromatu...), uderzające finezją i powściągliwością, a jednocześnie prezentujące okrągłości których nie powstydziła by się Scarlett Johansson.

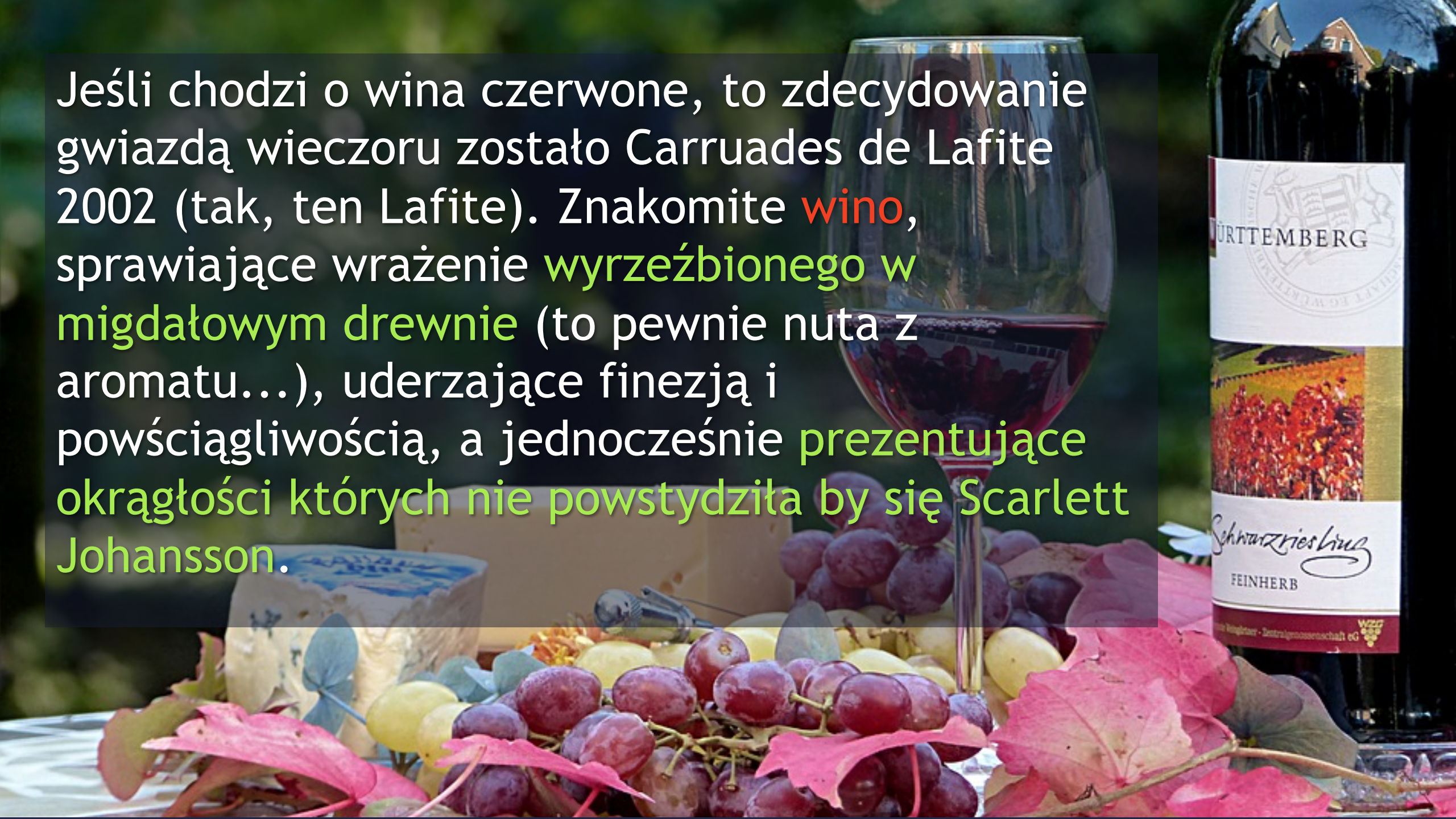

W miarę rozwoju zapachu, coraz bardziej wyczuwalne stają się nuty żywiczne, balsamiczne. Benzoes, skórzaste labdanum, wytrawny arcydzięgiel. Nietypowy akord gourmand otwierający olfaktoryczną opowieść wtapia się w coraz bogatsze, coraz szlachetniejsze tło.

Niczym arktyczny front z głośników Waszych odtwarzaczy powinna nadciągnąć i opanować drogiego słuchacza muzyka Konrada Kucza. Zrobił on wielką świąteczną frajdę wydając album "Air" nad którym pracował w przeciągu ostatnich dwóch lat. [...] Co usłyszymy na płycie? Dużo powietrza, świeżego powietrza, które przyda się wszystkim balangowiczom. Sekwencyjne granie okraszone ambientową przestrzenią. Wraz z autorem łagodnie fruniemy i dajemy się porwać powietrznym prądom, zarówno tym ciepłym (Under the Blue Sky) jak i zimnym (Silver Clouds). Oddychajcie głęboko i poczujcie te "powietrze" każdym skrawkiem Waszego ciała.

Podsumowanie

Synamet

1. Teoria metafory konceptualnej (CMT) Lakoffa i Johnsona nie sprawdziła się w analizie metafory synestezyjnej w dyskursie:

- Dualny schemat X to Y (transfer pojęć z domeny źródłowej na docelową) nie pozwala opisać metafor wieloramowych (*mixed metaphors*) i narracyjnych.
- Założenie o ucieleśnieniu metafory nie sprawdza się w przypadku metafor synestezyjnych.
- Brak powiązania poziomu pojęciowego z językowym nie pozwala opisać formy gramatycznej wyrażeń metaforycznych.

2. Teoria ram w pewnej części usunęła wady CMT:

- Pozwoliła powiązać poziom językowy i pojęciowy.
- Pokazała istnienie logiki w powiązaniach między ramami źródłowymi a docelowymi.

3. Model synestezji wyraźnie zależy od typu analizowanych tekstów – trudno utrzymać tezę o uniwersalności transferu między modalnościami.
4. Badania statystyczne gramatyki metafor pokazuje jej stosunkową przewidywalność – cel zwykle jest wyrażany za pomocą rzeczowników, źródło częściej za pomocą czasowników.

Dziękuję za uwagę!

zawisla@uw.edu.pl

Źródła zdjęć: Pixabay, Pexels, Wikimedia Commons (zdjęcia na licencji CC).